

УДК 1:37.018.1

КОНИК (Руслан) Михайл – протоієрей, голова відділу у справах сім'ї Львівської єпархії УПЦ, аспірант кафедри філософії імені професора Валерія Скотного, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, Дрогобич, 82100, Україна (konek_m@i.ua)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4427-8325>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4700.36.154295>

БАТЬКІВСТВО ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ПРИНЦИПІВ ХРИСТИЯНСЬКОГО СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ

*Око твоє то світильник для тіла; тому, як око
твоє буде дуже, то й усе тіло твоє буде світле.
А коли б твоє око нездатне було, то й усе тіло твоє буде темне.
(Лк. 11:34)*

***Анотація.** У пропонованій статті автор намагається розкрити тему батьківства, акцентуючи увагу на духовно-онтологічному вимірі природи самого чоловіка. Усвідомлюючи причини та особливості сучасної кризи батьківства автор доводить, що батьківство є особливим онтологічним виміром людини, відкриває горизонти співвідношення дитини і батька у процесі діалогу як основного принципу для зростання майбутнього покоління. Наголошується, що рушійним принципом батьківства, як і всіх людських відносин, є любов. Автор стверджує, що лише в люблячому серці чоловіка розкривається відповідальне батьківство, через наслідування якого дитина занурюється у світ людського буття.*

***Ключові слова:** батьківство, відповідальність, виховання, приклад для наслідування, захист, мужність, принцип «діалогу».*

Постановка проблеми. Сьогодні людство стоїть на межі зміни традиційних понять відносин у суспільстві: змінюється вектор виховання майбутнього покоління, основні ролі тради-

ційного суспільства називають застарілими архетипами, яких варто позбутися, роль батька у житті сім'ї нівелюється. Дуже часто споживацьке проектування на сімейні відносини витісняє батька на закапелки здобувача фінансів, засобів проживання.

Чи не найголовніша чоловіча роль та ідентичність – батьківство. Тому не дивно, що одночасно з «кризою маскулінності» соціологи і педагоги всього світу забили тривогу з приводу «кризи батьківства». Так, уже наприкінці 1960-х рр. книга відомого німецького психоаналітика, доктора медицини, професора О. Мічерліха «На шляху до суспільства без батьків» стала світовим бестселером. Безбатченки, фізична відсутність батька в сім'ї, незначність і бідність батьківських контактів з дітьми в порівнянні з материнськими, педагогічна некомпетентність батьків, їх незацікавленість і нездатність здійснювати виховні функції стали предметом запеклих публічних суперечок і серйозних сучасних наукових дискусій. Роль чоловіка зводиться до задоволення тваринних інстинктів. Сучасність забуває про основне покликанні батька: бути духовним стрижнем своєї сім'ї, в основу якого покладені главенство і відповідальність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема цілеспрямованого розвитку готовності до батьківства в науковому плані залишається відкритою. При цьому більшість авторів підкреслюють, що батьківство є важливою умовою розвитку дитини і особистості самого батька: за даними досліджень, батько впливає на статеву-рольову ідентифікацію (З. Фройд, Н. Левальд, Ш. Барт і ін.); інтелектуальний розвиток (інтерес до учіння) (В. Фтенакіс, Р. Берне, Б. Кочубей); засвоєння моральних норм (О. Чиркова); емоційно-особистісну сферу дитини (Є. Смірнова); а також її характерологічні особливості (Є. Ільїн, А. Біллер, З. Матейчек і ін.). Перехід до батьківства передбачає подолання особистісної кризи чоловіком, пов'язаної з проблемою усвідомлення себе батьком (Е. Еріксон, Е. Фром, Р. Манеров та багато інших). Протоіерей А. Лоргус стверджує, що провідною роллю діяльності чоловіка є батьківство. «Подвиг мужності – відкритися на зустріч невідомому, взяти на себе відповідальність... покликання чоловіка – створити, посіяти зерно, захистити життя, пожертвувати собою заради життя і вищої цінності життя» [9, с. 15].

Мета статті: розкрити на основі теоретичного аналізу визначення поняття батьківства як фактора формування принципів християнського сімейного виховання, а звідси – розкриття основних функцій батька в сім'ї.

Виклад основного матеріалу дослідження. Передовсім криза батьківства – це моральна криза, її грані лежать у всіх проявах людської діяльності – як суспільної, так і особистісного життя. Щодо цієї кризи ми повинні відповісти на два запитання: яким себе як батька бачить і осмислює сам батько й, інше, як його як батька бачать і сприймають його діти і його сім'я.

Саме прикладом батька зростають майбутні покоління. «Якщо людина не може налагодити відносини із своїм батьком, їй надзвичайно важко налагодити відносини з Богом, прийняти Його батьківство» [9, с. 26]. Відносини які вибудовуються в сім'ї з чоловіком як батьком, особливо формують ставлення дитини до Бога, у дітей вибудовується модель відносин «я-і-Бог».

Так, відомий сучасний грецький богослов архімандрит Андрій (Кананос) переповідає такий діалог з хлопчиком:

«...Якось я запитав одного хлопчика:

– Чи любиш ти Бога?

Він відповів мені:

– А який Він, Бог?

Я сказав йому:

– Бог тебе любить, як твій батько! Бог є Батьком! Як твій батько...

Але він перервав мене...

– Мій батько не дуже сильно любить мене, він розлучився з моєю матір'ю, він не звертає на мене увагу й давно зі мною не спілкувався.

Як пояснити такій дитині, що Бог є Батьком, якщо батько не є для нього прикладом?» [3, с. 196].

А отже, побудова особистісних відносин людини і Бога глибоко закладена у батьківському взірці, вкорінена у дитинство, де рушійною силою є сама особистість батька. Але сам чоловік як батько формується безперечно у ставленні до своєї сім'ї: немає батька без дитини. «Батько – це той, хто виводить дитину в світ, прищеплює їй моральне відношення до світу, навчає праці, допомагає засвоїти різноманітні види людської діяльності» [10].

Як стверджує сучасний православний психолог протоієрей Андрій Лоргус, «складні відносини з батьком часто викликають видимі особливості в сприйнятті фігури Бога, особливі релігійні неврози» [9, с. 26]. Вочевидь, що від батька залежить формування багатьох зовнішніх і внутрішніх навиків своїх дітей.

Християнське розуміння батьківська глибоко укорінене в біблійну культуру сприйняття й розуміння сім'ї й відносин у середині останньої. З точки зору християнства сім'я постає як мала Церква, а звідси, чоловік покликаний служити своїй сім'ї, як Христос служить Церкві. «Уподібнюючись Христу, батько являє собою образ Отця Небесного, як Ісус Христос, віддав себе за Церкву, явив світу Отчу любов до людини... кожен батько... випромінює в своїй особі Бога» [9, с. 26]. А тому любов постає руйнівною силою батьківства, при цьому любов, як жертва заради іншого. Саме поняття батьківства уже з самого початку передбачає жертвування собою, своєю індивідуальністю.

З іншого боку, потрібно заглянути і у ставлення самої сім'ї до народження дитини. А ким саме є дитя для сім'ї, сприйняття членами сім'ї народження дитини? Якщо дитя сприймається як певна іграшка, то з нею граються, але коли в неї стається якась поломка, іграшка стає нецікавою. А можливо, дитя сприймається, як даність, карма стосунків чоловіка і жінки, тоді воно стає певним обтяжуючим елементом, що або до цього звикаєш або в слухний момент його позбуваєшся.

Сприйняття християнської сім'ї народження дитини завжди свято: це дарунок Бога! Можливість бути батьком у цьому руслі сприймається, як цінний подарунок Отця Небесного. Дарунок батьківства як спадкоємство в Царстві Небесному. «Як Отець не існує і не може існувати без Сина і Святого Духа, так і людина не може існувати без іншого, без ближнього свого, живі без мертвих, сини без батьків, батьки без дітей... в фізичному народженні утворюється нероздільний зв'язок між батьком, від якого народжується, і сином, який від батька народжується» [2]. І цей зв'язок відбувається уже в сам момент зачаття дитини, цей зв'язок, який залишиться назавжди. Його ніщо і ніхто не може розірвати. І навіть смерть не може стерти цього зв'язку. Слід зауважити, дотримуючись тенденції сучасного погляду на вбивство у формі абортів, що аборт не позбавляє батька батьківства, а ли-

ше робить батьком вбитої дитини, при цьому дуже часто причетним до цього вбивства.

Також, на мою думку, слід зацентувати й на тому, що не з моменту фізичного народження дитини, а з моменту зачаття чоловік стає батьком. Уже саме зачаття творить чоловіка **батьком**.

Виходячи з цього, батьківство починається з усвідомлення своєї причетності до формування нової особистості, яка щойно зачата ним самим. І першим принципом батьківства виступає формування жертвовності, готовності віддати себе заради іншого. Господь в Євангелії говорить: «Ніхто більшої любові не має над ту, як хто свою душу поклав би за друзів своїх» (Ін. 15:13). Формування батьківства засноване саме на любові двох, при цьому жертволюбній любові заради іншого. Через жертволюбну любов чоловіка і дружини, єдність двох в одній духовній плоті, в малій Церкві, народжується нова особистість, починається нове життя, чоловік і дружина утворюють нову якість відносин – батьки і діти. Без любові не може відбутися повноцінне батьківство. Ми віддаємо себе іншому заради іншого, і отримуємо те, що віддаємо. Ми отримуємо любов. А звідси, любов не можна виміряти, якщо це жертвна любов – вона безцінна, вона не має завершення, вона вічна. І лише коли ми привносимо в любов якусь користь чи вигоду, вона перестає бути трансцендентною, перетворюється на банальність. Тому й батьківство, як і інші сімейні відносини, першочергово передбачають готовність любити, жертвувати себе заради іншого.

Але ця вимога є достатньо зрілого батьківства, і, як стверджують спеціалісти, сучасні чоловіки дуже часто вступають у роль батька «професійно незрілими». У США, Німеччині, Франції та інших країнах успішно функціонують «школи татусів», де навчають доглядати за маленькими дітьми, спілкуватися, гратися з ними, розуміти їх, бачити в них особистість. «Існує психологічний зв'язок між сформованістю батьківських почуттів і рівнем зрілості особистості батька... Зрілість батьківських почуттів виражається в люблячому, приймаючому стилі виховання. У таких батьків розвинена емпатія, їм притаманно опікувати, турбуватися про дитину» [1]. Несформоване почуття батьківства не здатне повноцінно насолоджуватися, «купатися» в радості спілкування з дитиною. Перебування у процесі зростання нової осо-

бистості для «незрілого» батьківського почуття стає обтяжливим і незрозумілим фактором життєвого побуту батька. Такий батько не вміє отримувати задоволення й радості в спілкуванні з дитиною. В сім'ях, де батько активно задіяний до процесу виховання дітей, як стверджують сучасні соціологічні дослідження, почуватися щасливішим.

«Батьківство – набуте явище, а не вроджене. Формується на основі двох основних інститутів: сім'я і соціокультурні відносини... це фундаментальна особистісна структура, яка формується протягом дитинства, підліткового періоду і юності» [9, с. 52]. А це дає підставу стверджувати, що батьківство, як і багато інших характеристик людської особистості, формується безпосередньо в сім'ї майбутнього батька, вже сьогоднішня сім'я формує майбутнє ставлення чоловіка до свого батьківства. Модель сьогоднішньої сім'ї, де батько і мати виконують свої соціокультурні функції, проєктують завтрашнього батька, що буде виконувати свої соціокультурні функції у відношенні післязавтрашнього батька тощо. Так, наприклад, «у сфері емоційного розвитку виявлений зв'язок між відсутністю або слабкістю батьківського начала і агресивною поведінкою хлопчиків. Надмірна ворожість у ставленні до оточення виникає у них як бунт проти зайвої залежності від матері протягом перших років життя. Агресивність, таким чином, є вираженням пошуку свого чоловічого «Я» [1]. Пошук свого чоловічого «Я» може перетворитися на невротичний стан, авторитарне сприйняття дійсності, а в майбутньому – і в «батька-деспота».

Також варто зауважити, що «при нормальних умовах батько значно впливає на статеву ідентифікацію дитини. Для сина вже в ранньому віці він є своєрідним прикладом, моделлю для наслідування, отже, впливає на формування статевої ідентичності. Як зауважує І. Кон, пасивні, відсторонені батьки мало впливають на формування власне чоловічих рис у своїх синів. Недостатній досвід спілкування з батьком послаблює формування батьківських почуттів у хлопчика і юнака, часто несприятливо позначається в майбутньому на вихованні своїх власних дітей» [1]. Від достатнього чи недостатнього спілкування батька з дитиною залежить саме майбуття дитини у встановленні її дорослого життя.

За словами преп. Паїсія Святогорця, «в наші дні вичерпалась як довіра дітей до батьків, так і довіра батьків до Бога» [10, с. 102], що є рушійною силою відносин між особистостями. Довіра є тим стрижнем, на якому формується особистісне спілкування двох. Важливим кроком в житті кожного є те, щоб не зрадити, щоб не втратити зі сторони іншого довіри до мене, зокрема, це проявляється в стосунках батька і дитини. Батько покликаний створювати в сім'ї атмосферу довіри, як батько довіряє Богові, так дитя довіряє йому. Це ланцюжок довіри в житті майбутнього батька є також важливим моментом. Довіряти з глибинним коренем віри формує дитину, «довіра формує основи її особистості і дозволяє розвинути самовпевненість. Вона дає їй стабільність, силу і набір переконань, які дозволяють крок за кроком прийняти та інтегрувати реальність, відкрити для себе, хто вона і яке її коріння, мова, релігія, цінності і сімейні традиції» [7, с. 102]. Довіра вимагає діалогу і розуміння, тому вкрай важливим є сильне плече батька, його розуміння проблем і страхів дитячого пізнання, відкриття світу для дитини має відбуватися в оточенні тих, кому вона може довірити себе. «Дитина яка не живе у стосунках довіри, є самотньою, страшенно самотньою. Вона замикається за мурами страху і болю. Вона втрачає контакт з реальністю, переміщається у світ мрій, змушена приховувати речі і брехати для того, щоб жити і вижити. Єдиною правдою для неї є та, яку вона вигадала» [7, с. 103]. В атмосфері недовіри дитина перетворюється на віртуальну реальність, яку вона ж сама створює для себе щоб вижити в цьому світі. Коли дитина постійно зростає в атмосфері брехні, вона випромінює в світ неправду, і брехня для неї стає нормою. «Неможливо виховувати дітей шанобливими, перебуваючи в брехні... брехня – прояв аморальності, брехня – основа аморальності» [11], а отже, й корінь аморального виховання дитини. Батько завжди виступає взірцем морального ставлення до навколишнього світу. Актуальним у цьому контексті будуть євангельські слова Христа: «Уважай, щоб те світло, що в тобі, не сталося темрявою!» (Лк. 11:35), щоб дитяча душа не була зведена нанівець.

Дитяча душа, немов лакмусовий папірець, відчуває кожен подих правди чи неправди. Батьківські риси чесності, правди, справедливості й мужності постають в світлі сприйняття особистісного становлення дитини основними аксіомами. «В чоловіках

завжди цінувались й цінуються до тепер такі якості, як вірність, стійкість, доброта і шляхетність у поєднанні з мужністю, вміння пробачати кривдників, ум і безкорисливість, готовність прийти на допомогу іншим, витривалість, невибагливість в побуті, працелюбство, господарність, і водночас наявність вищих духовних інтересів» [11]. Ці якості дитина не може перейняти ніде, лише від людини, якій довіряє, тобто від батька. Лише тоді, коли нам довіряють, наші якості стають для іншого моментом наслідування, що є рушійною силою пізнання світу дитиною. Батько постає носієм якостей, через які зростає майбутній чоловік, при цьому цих якостей не можна навчитися, їх можна лише отримати, ввібрати в себе методом «діалогу», співжиття і співпереживання з іншим, якому довіряю. Я б назвав це «метод довіри» або «метод любові». Це своєрідна аксіома: «Я довіряю, тому що люблю», і навпаки, «я люблю, тому що довіряю».

А звідси, і основа формування здорової психіки і розвитку особистості – відчуття захищеності. Звичайно, в нас є потреба їсти, пити, одягатися тощо, але передовсім ми потребуємо захисту. І батько, в очах дитини постає носієм мужності, а відтак захисником. «Батько зобов'язаний наперекір думці навколишніх зробити те, про що йому підказує совість... батько зобов'язаний захищати свою сім'ю» [11]. Однією із функцій саме чоловіка як батька є захист, він в очах його дитини постає захисником. А в світлі такого відношення чоловік постає носієм мужності. За словами протоієрея Андрія Лоргуса, мужність в християнському розумінні це прагнення до розвитку, смисл людського буття, а в кінцевому результаті, «це прагнення до істини». В християнському баченні «розумна мужність, яка несе правду, розвиток, яка бере на себе відповідальність за інших» [9, с. 37]. Отже, християнське світосприйняття передбачає «розумну мужність», мужність, яка в своїй основі закладається відповідальністю. Це своєрідна готовність захистити те, що рідне мені: сім'ю, будинок, країну тощо. Інфантильність сучасного чоловіка породжує кризу мужності, як вміння бути мужнім. Сучасна мужність перетворюється на чисто фізичні і фізіологічні досягнення. В сучасному розумінні мужність оспівується радше як фізична сила, а не сила «розумності». «Розумна мужність» передбачає, що чоловік є не руйнівником, а співтворцем Бога Отця. В такому світлі батько по-

стає не вершителем долі своєї дитини, а трудівником в саду свого Небесного Отця. Він постає садівником. Священномученик Володимир (Богоявленський) пише: «Серце дитини – це сад, а батьки – садівники, які поставлені від Бога» [4, с. 15]. З усвідомлення цього моменту батько постає не вихователем, а трудівником, який зрошує і відповідає за зрошування дитячого серця. А отже, мужність це одна із складових, що формує відповідальне батьківство, батька який «приміряє» на себе т. зв. «розумну мужність». З християнського бачення саме батьківство, процес батьківства, можемо вписати своєрідною формулою діалогу¹: Бог Отець – батько – дитина і навпаки. Це модель сходження і повернення, і батько, – це своєрідна особистість перетікання з одного в інший стан буття чоловіка: у відношенні до Бога Отця батько постає сином, а у відношенні до дитини – батьком. Яке сприйняття чоловіком батьківства Бога Отця, таке сприйняття дитячим серцем батьківства свого батька.

«Відповідальність батька – це вибір і подвиг, це активне ставлення до життя, а не результат соціальної або фізіологічної зміни» [9, с. 72]. Це внутрішня зміна чоловіка, своєрідний духовно-фізіологічний тип, який не можна привнести, а лише вибрати. Це деякий духовний подвиг, який чоловік бере за своєю вільною волею. Це відповідальний подвиг чоловіка – бути батьком. А оскільки, це вибір і подвиг, то «замінити рідного батька не може ніхто» [9, с. 37].

Висновки. Підсумовуючи, можемо зробити висновок, що батьківство постає як певна даність, але саму її для себе вибирає чоловік. Як і кожна людина, володіючи свобідною волею, чоловік може вибрати бути чи не бути батьком, а ставши батьком, цей вибір назавжди. «Життя батька – цілеспрямоване, чесне, ціннісне, моральне – саме собою для дітей має велике значення. Батько – це носій сенсу... найбільш мінімальний рівень батьківства – це присутність, спів-буття... це коли батько відкритий дитині і

---

¹ Про метод «діалогу» у відносинах батько-дитина згадували вище, коли мова йшла про довіру дитини до батька. Дитина здатна копіювати всі наші порухи душі, вона вербально вписує це у свою модель поведінки. Від відкритості батька на дитину в ранньому її віці залежить відкритість дитини до батька в подальшому зростанні дитини.

дитина може переймати якості, які перебувають в зоні відповідальності батька» [9, с. 69].

Література

1. Авдеева Н.Н. Психология отцовства. Практические рекомендации для пап [Электронный ресурс] / Н.Н. Авдеева. – Режим доступа : <https://www.pravmir.ru/psixologiya-otcovstva-prakticheskie-rekomendacii-dl-ya-pap/>
2. Амфилохий (Радович), митроп. Человек – носитель вечной жизни [Электронный ресурс] / митроп. Амфилохий (Радович). – Режим доступа : <https://pravoslavie.ru/2053.html>.
3. Андрей (Кананос), архим. Как избежать крушение брака? / архим. Андрей (Кананос) // Андрей (Кананос), архим. Когда Христос станет для тебя всем / архим. Андрей (Кананос) ; пер. Анны Саминской, Александры Никифоровой. – 2-е изд. – М. : Изд-во Стретенского монастыря, 2015. – 352 с.: ил.
4. Владимир (Богоявленский), свящмч. Беседы о православном воспитании / свящмч. Владимир (Богоявленский). – Минск, 2010. – 96 с.
5. Вольховский Г., прот. Духовные аспекты отцовства [Электронный ресурс] / прот. Г. Вольховский. – Режим доступа : http://vladimir.dp.ua/note_091.html.
6. Дзордзакаки-Лимберопулу К. Роль отца в семье [Электронный ресурс] / К. Дзордзакаки-Лимберопулу. – Режим доступа : <http://www.matrony.ru/rol-ottsa-v-seme/>
7. Ванье Ж. Дорога додому. Віднайдення нашої спільної людської сутності опіч наших відмінностей / Жан Ванье ; пер. з англ. – К. : Дух і Літера, 2015. – 280 с.
8. Ковалевский И., свящ. Кризис отцовства как главная семейная патология [Электронный ресурс] / свящ. И. Ковалевский. – Режим доступа : <http://sib-catholic.ru/krizis-ottsovstva-kak-glavnaya-semeyna/>
9. Логрус А., прот. Книга об отцовстве / прот. А. Логрус. – М. : Никея, 2016. – 128 с.
10. Паїсій Святогорець, преп. Слова. Сімейне життя / преп. Паїсій Святогорець. – Стрий : «Премудрість Божа Софія», 2009. – 328 с.
11. Сирин А., свящ. Роль отца в православной семье [Электронный ресурс] / свящ. А. Сирин. – Режим доступа : <http://rodnikovskiy.prihod.ru/2015/02/10/rol-ottca-v-pravoslavnoj-seme-svyash-aleksandr-sirin/>

References

1. Avdeeva, N.N. (n.d.). *Psikhologiiia ottcovstva. Prakticheskie rekomendacii dlia pap* [Psychology of fatherhood. Practical recommendations

for dads]. Retrieved from <https://www.pravmir.ru/psixologiya-otcovstva-prakticheskie-rekomendacii-dlya-pap/> [in Russian].

2. Amfilokhii (Radovich), mitrp. (n.d.). *Chelovek – nositel vechnoi zhizni [Man is the bearer of eternal life]*. Retrieved from <https://pravoslavie.ru/2053.html> [in Russian].

3. Andrei (Kananos), arkhim. (2015). *Kak izbezhat krushenie braka? [How to avoid marriage collapse?]*. In Arkhimandryt Andrei (Kananos), *Kogda Khristos stanet dlia tebia vsem – When will Christ be everything to you* (2nd ed.). (A. Saminska, A. Nikiforova, Trans.). Moscow [in Russian].

4. Vladimir (Bogoiavlenskii), sviashchmch. (2010). *Besedy o pravoslavnom vospitanii [Conversations about the Orthodox education]*. Minsk [in Russian].

5. Volkhovskii, G., prot. (n.d.). *Dukhovnye aspekty ottcovstva [Spiritual Aspects of Fatherhood]*. Retrieved from http://vladimir.dp.ua/note_091.html [in Russian].

6. Dzordzakaki-Limberopulu, K. (n.d.). *Rol otca v seme [The role of the father in the family]*. Retrieved from <http://www.matrony.ru/rol-otstva-v-seme/> [in Russian].

7. Vanie, Zh. (2015). *Dorooha dodomu. Vidnaidennia nashoi spilnoi liudskoi sutnosti oprich nashykh vidminnosti [The Way Home. Finding our common human essence is beyond our differences]*. Kyiv: Dukh i Litera [in Ukrainian].

8. Kovalevskii, I., sviashch. (n.d.). *Krizis ottcovstva kak glavnaia semeinaia patologiiia [The crisis of paternity as the main family pathology]*. Retrieved from <http://sib-catholic.ru/krizis-ottsovstva-kak-glavnaya-semeyna/> [in Russian].

9. Logrus, A., prot. (2016). *Kniga ob ottcovstve [Paternity book]*. Moscow: Nikeia [in Russian].

10. Paisii Sviatohorets, prep. (2009). *Slova. Simeine zhyttia [The words Family life]*. Stryi: «Premudrist Bozha Sofiia» [in Ukrainian].

11. Sirin, A., sviashch. (n.d.). *Rol otca v pravoslavnoi seme [The role of the father in the Orthodox family]*. Retrieved from <http://rodnikovskiy.prihod.ru/2015/02/10/rol-otca-v-pravoslavnoj-seme-svyash-aleksandr-sirin/> [in Russian].

KONYK (Ruslan) Mykhail – Archpriest, Head of the Family Affairs Department of the Lviv Diocese of the UOC, Postgraduate Student of the Philosophy Department named after Professor Valeriy Skotnyi, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, Ivan Franko Str., 24, Drohobych, 82100, Ukraine (konek_m@i.ua)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4427-8325>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4700.36.154295>

FATHERHOOD AS A FACTOR IN FORMING THE PRINCIPLES OF CHRISTIAN FAMILY UPBRINGING

Abstract. Today, mankind stands on the verge of changing the traditional notions of relations in society: the vector of upbringing for the future generation changes, the main roles of the traditional society are called obsolete archetypes, which are worth to be rid of, the role of the father in the life of the family is leveled off. Very often, consumer design of family relationships displaces father to the role of the financier, collector means of subsistence. Modernity overlooks the father's main calling: to be the spiritual core of his family, which is based on supremacy and responsibility.

First of all, the fatherhood crisis is a moral crisis and the core of this crisis lie in all manifestations of human activity, both social and personal life. In relation to this crisis, we have to answer two questions: how a father sees and understands himself as a father, and the other, how a father is seen and perceived by his children and his family.

Proceeding from this, fatherhood begins with the awareness of one's involvement in the formation of a new person, which is just conceived by him. And the first principle of fatherhood is the formation of sacrifice, to give oneself for the sake of another. Formation of fatherhood is based on the love of two, with sacrificial love for the sake of another. Through the sacrificial love of a husband and wife, the unity of two in one spiritual flesh, in a small church, a new person is born, a new life begins; husband and wife form a new quality of relationships – parents and children. Without love, full fatherhood can not take place.

Fatherhood is an internal change of a man, a kind of spiritual and physiological type that can not be introduced, but only chosen. This is some spiritual feat which a man takes of his own free will. This is the man's responsible deed – to be a father.

Keywords: fatherhood, responsibility, upbringing, example for imitation, protection, courage, the principle of «dialogue».

Одержано 12.09.2018